

RANTASALMI

pieni kylä - suuri sydän

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI- KERTOMUS VUODELTA 2022

Tarkastuslautakunta
26.5.2023

Sisällysluettelo

1.	TARKASTUSLAUTAKUNTA	3
2.	VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	5
3.	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	6
3.1.	Toimintatulot, toimintamenot, katteet ja tilikauden tulos.....	6
3.2.	Strategian toteutuminen kunnassa	7
3.3.	Toiminnalliset tavoitteet	8
3.3.1.	Elinvoima	8
3.3.2.	Työllisyyspalvelut	8
3.3.3.	Hankkeet.....	9
3.3.4.	Kirjastotoimi	9
3.3.5.	Kulttuuritoimi	9
3.3.6.	Tekniset palvelut.....	10
3.4.	Taloudelliset tavoitteet	11
3.5.	Investoinnit	13
3.6.	Henkilöstö.....	14
4.	KONSERNI- JA OMISTAJAOHJAUS	15
5.	MUUT HAVAINNOT KUNNAN TOIMINNASTA	16
6.	YHTEENVETO	17
7.	ALLEKIRJOITUKSET	18

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnanvaltuusto on valinnut vuosiksi 2021–2025 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

Asema	Varsinainen Jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Minja Lääperi	Mauno Heiskanen
Varapuheenjohtaja	Vili Huuppon	Jouko Lukkarinen
Jäsen	Kari Lappalainen	Suvi Kokkola
	Johann Tilli	Lauri Muona
	Pia Vokkolainen	Päivi Koikkalainen-Rovamo

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja KHT, JHT Jarmo Raati BDO Auditor Oy:stä. Lautakunta on kokoontunut käsittelemään vuoden 2022 asioita kuusi kertaa (per 18 .04.2023).

Tarkastuslautakunta on 16.9.2021 § 34 hyväksynyt vuosien 2021–2024 arviointisuunnitelman. Suunnitelmassa on vuositason ennakoivasti päätetty kunkin vuoden työohjelma. Tarkastuslautakunta on 09.06.2022 § 30 päättänyt vuoden 2022 työohjelmasta. Kokousten yhteydessä on saatu selvityksiä kunnan talouden kehityksestä ja talousarvion toteutumisesta. Kokouksissa on kuultu kunnanjohtajaa ja muita kunnan johtavia ja tuloksikköjen toiminnasta vastaavia viranhaltijoita. Lautakunnan jäsenet ovat tutustuneet hallinnon pöytäkirjoihin, toiminta- ja taloussuunnitelmiin sekä tilinpäätökseen. Lisäksi arvioinnin pohjana ovat lautakunnan jäsenten vuoden aikana muutoin tekemät käytännön havainnot.

Lautakunta on saanut selonteon vuoden aikana vastuullisen tilintarkastajan suorittamasta tarkastuksesta ja käsitellyt tilintarkastuskertomuksen. Lautakunnan työskentelyssä on otettu huomioon lautakunnan jäsenten esteellisyydet.

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on lisäksi valvoa sidonnaisuusilmoitusten tekoa. Kuntalain 84 §:n mukaan sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kunnanvaltuusto on saanut sidonnaisuusilmoitukset tietoonsa 26.01.2023 § 5. Lisäksi sidonnaisuusilmoitukset ovat nähtävissä kunnan nettisivuilla.

Vuoden 2022 työohjelman mukaiset lautakunnan kokoukset:

Kokouspäivä	Aihe(et)
09.06.2022	Kunnan talous- ja toimintakatsaus, henkilöstöpäätös, lautakunnan vuoden 2022 työohjelma, koulutustilaisuuksia.
01.09.2022	Hallintopäällikön kuuleminen, varhaiskasvatuspäällikön kuuleminen, JSP Oy:n edustajan kuuleminen, tilintarkastussuunnitelma vuodelle 2022, päävastuullisen tilintarkastajan vaihtuminen, tarkastuslautakunnan vuoden 2023 talousarvio ja taloussuunnitelma vuosille 2024–2025.
03.11.2022	Sivistysjohtajan kuuleminen, kehittämisspäällikön kuuleminen, sidonnaisuusrekisteri.
15.12.2022	Kunnanjohtajan kuuleminen, hallintopäällikön kuuleminen, kirjastonjohtajan kuuleminen, arviointikertomus 2021.
26.01.2023	Kehittämisspäällikön kuuleminen, tilintarkastajan kuuleminen, sidonnaisuusilmoitukset.
16.03.2023	Hallintopäällikön kuuleminen, varhaiskasvatuspäällikön kuuleminen.
25.04.2023	Hallintopäällikön kuuleminen ja tilinpäätöksen 2022 esitys
26.5.2023	Tilintarkastuskertomus 2022, arviointikertomus 2022, tilinpäätösraportti

2. VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Vuoden 2021 arviointikertomus on käsitelty kunnanvaltuustossa 06.06.2022 § 30. Valtuusto hyväksyi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen vuodelta 2021 ja pyysi kunnanhallitukselta tarpeelliset selvitykset arviointikertomuksen johdosta lokakuun loppuun mennessä. Kunnanhallitus on 07.11.2021 § 252 hyväksynyt arviointikertomuksen johdosta annetut selvitykset ja esitti ne edelleen kunnanvaltuustolle. Kunnanvaltuusto 14.11.2022 § 68 merkitsi tiedoksi annetut vastineet.

Tarkastuslautakunta mm. toivoi tarkempaa selvitystä sote-prosessin etenemisestä, talousalueiden tavoitteiden parannettua kytkeä kunnan strategiaan tavoitteisiin, mittareiden asetantaan kiinnitettävää huomiota, selvitystä joukkoliikenteen palvelutason säilymisestä, ehdotti esiteltävän palo- ja pelastustoimen toimintaa kouluissa ja oppilaitoksissa pelastustoimen kiinnostavuuden lisäämiseksi, tiedusteli lomitushenkilöstön saatavuudesta tulevaisuudessa, esitti huolensa henkilöstön riittävyyteen päiväkodissa ja varhaiskasvatuksessa, pyysi selvitystä ulkopuolisen asiantuntijapalveluiden saatavuudesta tulevaisuudessa, huomautti hankkeiden toteuttamisen suunnitelluissa aikatauluissa pysymisessä, ja esitti järkevyyden lisäämistä tavoitteiden asetantaan ja tavoitteiden toteutumisen raportoimiseen.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan annetut vastineet olivat riittävät.

Edellä kuvattujen tietojen perusteella tarkastuslautakunta antaa Kuntalain 121 §:n mukaisen arviointikertomuksen vuodelta 2022.

3. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1. Toimintatulot, toimintamenot, katteet ja tilikauden tulos

Valtiontalouden tasapainottamistoimien vaikutukset ovat jo pitkään heijastuneet voimakkaasti kuntatalouteen. Selvimmin tämä näkyy kuntien valtionosuuksien määrässä. Valtionosuudet ovat pienentyneet valtionosuusleikkausten vuoksi. Lisäksi valtionosuuksien rahamäärä ei ole seurannut kustannusten todellista muutosta. Vuoden 2020 valtionosuuksissa tätä ongelmaa pyrittiin poistamaan. Koronaepidemian kuntataloudelle aiheuttamien menojen kattamiseksi ja tulomenetysten korvaamiseksi valtion lisäsi mittavasti kuntataloudelle annettavia valtionosuuksia. Jossain määrin tämä annettu kompensatio on osoittautunut jopa ylimitoitetuksi. Valtio on vielä vuonna 2022 korvannut koronasta aiheutuneita kuluja, mutta vähentyvissä määrin.

Tilinpäätösarvioiden perusteella kuntien vuosikate heikkeni hieman vajaan 0,30 miljardia euroa vuodesta 2021, jolloin vuosikate oli varsin vahva. Vuosikate oli parin viime vuoden tapaan selvästi yli poistotason ja myös nettoinvestointien. Vaikka toimintakate heikkeni yli 2 miljardia euroa, niin verotulojen hyvä kasvu piti vuosikatteen edellisvuoden tapaan varsin vahvana. Kuntien tilikauden tulos oli kuitenkin selvästi positiivinen 1,23 miljardia euroa. Tilikausi oli kuitenkin negatiivinen 93 kunnassa, kun vuonna 2021 tulos oli negatiivinen 60 kunnassa. Mutta kuntien taseen kertynyt ylijäämä kasvoi hieman yli 15 miljardin euron. 12 kunnalla oli taseessa kertynyttä alijäämää, alijäämäisten kuntien määrä laski kahdella vuodesta 2021.

Kunnan toimintatuotot vuonna 2022 (2021) olivat 4,958 (6,915) milj. euroa ja vastaavat toimintakulut 28,989 (30,685) milj. euroa, jolloin toimintakatteeksi muodostui -24,031 (-23,769) milj. euroa. Verotulot olivat 13,380 (13,170) milj. euroa. Valtionosuuksien määrä oli 12,438 (11,902) milj. euroa. Rahoitustuotot olivat yhteensä 0,366 (0,403) milj. euroa ja rahoituskulut 0,067 (0,081) milj. euroa. Vuosikatteeksi muodostui 2,085 (1,626) milj. euroa. Poistot käyttöomaisuudesta ja pitkävaikutteisista menoista olivat 1,047 (1,103) milj. euroa.

Tilinkauden ylijäämää oli 1 008 052 euroa, josta 975 375 (464 065) euroa tuli peruskunnan osalta ja 32 677 (58 990) euroa vesi- ja viemärlaitoksen osalta. Hallitus on esittänyt ylijäämän kirjaamista oman pääoman lisäykseksi. Tilinpäätöksen 2022 jälkeen taseeseen muodostuu kumulatiivista ylijäämää vesi- ja viemärlaitos mukaan lukien noin 3,3 milj. euroa.

Kunnan vuoden 2022 positiiviseen tulokseen vaikuttivat mm. toimintatuottojen kasvu, valtion koronakustannusten korvaukset ja se, että valtionosuus- ja verotulokertymät olivat arvioitua paremmat.

Rahoituslaskelman mukaan kassavarat ovat lisääntyneet edelliseen vuodenvaihteeseen nähden 0,564 (-2,106) milj. euroa. Kunnan lainakanta aleni edelliseen vuoteen nähden 0,946 (1,880) milj. euroa. Lainakanta oli 5,813 (6,759) milj. euroa.

3.2. Strategian toteutuminen kunnassa

Rantasalmen kunnan uusi kuntastrategia on hyväksytty valtuustossa 4.4.2022 § 20 vuosille 2022–2030 ja visio vuoteen 2025. Strategia 2025 päämäärät ovat: elävä kunta ja viihtyisä kuntakeskus, kestävä kuntatalous ja resurssiviisas toiminta, yrittämiseen ja työntekoon kannustaminen sekä kunta-laisten omatoimisuus ja aktiivisuus. Strategian jalkauttaminen aloitettiin talousarviovuoden 2022 aikana, mutta sen jalkauttamista jatketaan ja toteuttamista jatketaan tulevina vuosina. Vuoden 2021 tilinpäätökseen ei sisällynyt tarkempaa selostusta strategian 2017–2021 toteutumisesta, sillä toteuman arviointi tehtiin erillisessä prosessissa.

Tarkastuslautakunta edelleen toivoo toimintakertomukselle jatkossa selkeämpää selostusta siitä, miten strategiaa on tilikaudella toteutettu ja miltä osin se on toteutunut tai ei ole toteutunut. Tämä ei toteutunut riittävällä tavalla vuonna 2022.

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2021 hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön. Hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Sote-uudistus tulee vaikuttamaan merkittävästi kunnan toimintaan ja talouteen. Henkilöstömuutokset eivät kohdistu suoraan kunnan omaan organisaation, koska kunnan palveluksessa ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstöä. Suomen Terveystalo Oy tuotti vuonna 2022 Rantasalmen kunnalle sosiaali- ja terveystalvot.

Kunnanhallitus on 3.5.2021 § 104 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen, joka on tullut voimaan välittömästi. Ohjeessa on määritelty eri tahojen vastuut sisäisen valvonnan toteuttamisessa ja raportoinnissa. Kyseistä ohjetta on tilinpäätöksen mukaan sovellettu myös kuluneella tilikaudella.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan talouden seurantajärjestelmä on ajantasainen ja raportointi toimielimille toteutuu riittävässä laajuudessa.

Toimintakertomuksessa on kuvattu arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Merkittävimmiksi riskeiksi on tunnistettu toiminnalliset riskit, rahoitusriskit, kiinteistöriskit, vahinkoriskit, ikärakenne/huoltosuhde, asukasmäärä ja työllisyys, pandemia, ja Ukrainan sota / maahanmuutto.

Riskeihin on varauduttu mm. vakuutuksin. Kiinteistöriskiä on vähennetty aktiivisella kiinteistöjen myynnillä. Kunnan lainakanta on pääosin kiinteäkorkoista. Valtionosuuksien ja verotulojen kehitys Sote-uudistuksen jälkeen tuo epävarmuutta kuntatalouden rahoituksen riittävyteen. Tietoturvan toimivuutta on vahvistettu yhteistyökumppanin avulla.

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta on kartoittanut riskejä monipuolisesti ja vaurautunut niihin pääosin hyvin.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa, että eläinlääkäripalveluita ei ole ollut saatavilla riittävällä tavalla. Tilinpäätöksen tietojen mukaan eläinlääkäri on ollut tavoitettavissa. Tilinpäätöskirjassa tulee esittää saatavuuden mittaamiseksi konkreettisia mittareita, kuinka eläinlääkäripalvelut on ollut saatavilla kunnassa.

Tarkastuslautakunta edellyttää jatkossa, että eläinlääkäripalveluiden saatavuuden arvioimiseksi asetetaan konkreettisia tavoitteita ja mittareita tavoitteiden toteuman seuraamiseksi.

3.3. Toiminnalliset tavoitteet

Talousarvion yhteydessä on valtuusto vahvistanut osastotasolla määrärahan ja tuloarvion sekä sitovat tavoitteet. Tilinpäätökseen liittyvästä toimintakertomuksesta ilmenevät hallintokuntien kokoamina näiden tavoitteiden saavuttamista kuvaavat tiedot. Tulosalueisiin ja tulosyksikköihin tutustumisensa ja tilinpäätöksen perusteella lautakunta esittää omassa arviointikertomuksessaan niitä asioita, joita sen mielestä ei ole riittävästi tuotu esille toimintakertomuksessa.

Talousarviossa on asetettu runsaasti tavoitteita tulosalueille ja tulosyksiköille. Tilinpäätöksessä asetettujen tavoitteiden toteutumaa on selostettu tiivistetysti. Toimintojen laajuutta ilmaisevia suoritettietoja olisi syytä lisätä, sillä suoritettiedot avaisivat toimintojen sisältöä lukijalle paremmin kuin pelkkä sanallinen kuvaus. Hallituksen mukaan suoritettiedot otetaan huomioon seuraavissa talousarviossa (2024), koska ohjeet vuodelle 2023 on jo hyväksytty.

3.3.1. Elinvoima

Elinvoimatoimialan keskeisimpinä tavoitteina ovat elinvoiman kasvattaminen, yritysten ja kuntien välisen vuorovaikutuksen kasvattaminen ja matalan kynnyksen yrityspalvelut. Perustettujen ja lopettaneiden yritysten suhde oli positiivinen. Koronan vuoksi toiminnalliset sitovat tavoitteet vuorovaikutuksen lisääminen kunnan ja yritysten välillä sekä nuorten yrittäjien maksuttoman koulutuksen aloittaminen ovat siirtyneet.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan tulee jatkossakin lisätä panostusta kunnan elinvoiman kasvattamiseen, erityisesti koronan vuoksi toteutumattomien tavoitteiden osalta. Elinvoiman kehittämiseen tulee varata riittävät resurssit.

3.3.2. Työllisyyspalvelut

Väestöennusteen mukaan kunnan kokonaisväestön määrä alenee tasaisesti. Huomattavaa on, että ennusten mukaan yli 75-vuotiaiden osuus kasvaa koko ennustekauden ajan. Voimakkainta kasvu on vuosina 2025–2030. Kunnan taloudelle ikääntyvien osuuden määrällisen kasvu tuo lisäpainetta. Kunnan väkiluvun alentumiseen voidaan ainakin jossain määrin vaikuttaa aktiivisella elinkeino- ja asuntopolitiikalla. Kunnan palvelurakenteessa tulee huomioida aleneva väestönrakenne huomioiden kunnan pito- ja vetovoimatekijät.

Väestöennusteen mukaan kunnan väestön kehitys on seuraava:

Rantasalmen väestöennuste 2021					
	Yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 - 74	75 -
2025	3052	344	1472	633	603
2030	2829	288	1280	585	676
2035	2630	260	1143	509	718
2040	2471	243	1080	413	735

Lähde: Statfin, 17.04.2023

Rantasalmen kunnan työttömyysaste vuoden 2022 (2021) lopussa oli 9,0 (10,3) prosenttia. Etelä-Savossa vastaava luku oli 8,1 (6,3) prosenttia. Kunnan työllisyystilanne on parantunut verrattuna edellisvuoteen.

Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin kokonaisuudessaan 173 664 (218 091) euroa. Kuntaosuus on siis vähentynyt edellisvuoteen nähden. Työmarkkinatuen kuntaosuuksissa haasteena on ennakoimattomuus.

Työllisyyspalveluiden huolena on, miten kuntouttava työtoiminta ja pajatoiminta järjestetään, kun työllisyyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle. TE-palveluiden siirtyminen kunnille toteutuu vuonna 2024. Muutos on merkittävä ja valmistelutyö haasteellista. Kuntien työmarkkinatuen kuntaosuuden maksu jatkuu, vaikka työllisyystoiminta siirtyy hyvinvointialueelle. Työllisyystilanne kunnassa on kohentunut viimevuosina.

Työllisyystilanne kohentui edelleen.

3.3.3. Hankkeet

Kunta on mukana päättämässään kuntastrategian toimintalinjoja tukevissa hankkeissa. Hankkeille asetetut toiminnalliset sitovat tavoitteet eivät ole täyttyneet, vaan siirtyvät tuleville vuosille henkilövaihdosten myötä (Hankkeisiin osallistumisen periaatteiden laadinta ja uuden hankeorganisaation valmistelu). Talousarvion 2023 laadinnan yhteydessä kunnan henkilöstöresurssiin tehtiin lisäystä. Euromääräisesti hanketoiminnan menot ovat pienentyneet vuodesta 2021 vuoteen 2022, mutta tuotot kasvaneet.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan erilaisten hankkeiden mahdollisuuksien selvittämiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Tarkastuslautakunta kysyy, tullaanko 2022 vuodelle asetettuihin toiminnallisiin tavoitteisiin vastaamaan vuoden 2023 aikana? Lisäksi tarkastuslautakunta kysyy, onko kunnalla järjestelmällistä tapaa selvittää erilaisia hankkeisiin osallistumismahdollisuuksia? Hanketoiminnan järjestämiseen tulee varata riittävät resurssit.

3.3.4. Kirjastotoimi

Kirjastotoimen toiminnalliset tavoitteet liittyivät erityisesti palvelutunteihin sekä hakeutuvaan kirjastopalveluun, eli kirjastoautoon. Lisäksi tavoitteisiin kuului digituen antaminen sekä kirjastotilojen käyttö erilaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Tavoitteisiin päästiin pääasiassa. Kirjastotoimea ollaan saatu kehitettyä hyvään suuntaan niukasta rahoituksesta huolimatta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoitteita voisi tarkentaa tai lisätä esimerkiksi käyntikertoihin tai tapahtumiin liittyen.

3.3.5. Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimi on tuonut esiin kulttuuripalveluita erilaisten esiintymismatkojen sekä tapahtumien markkinoinnin avulla. Suunniteltu kehittämishankerahoitus ei toteutunut. Lisäksi kulttuuristrategian päivittäminen on aloitettu ja museo on ollut avoinna suunnitellusti kesäaikana.

Tarkastuslautakunta haluaa painottaa kulttuuritoimen tärkeyttä kuntalaisten viihtyvyyteen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kulttuuritoimen edistämiseen tehdään konkreettisia toimenpiteitä ja tavoitteet edistävät kuntastrategian mukaista tarkoitusta.

3.3.6. Tekniset palvelut

Tarvittavat tekniset palvelut toimittaa palvelulautakunnan tilauksesta kunnalle Järvi-Saimaan Palvelut Oy. Yhdyskuntasuunnittelulla luodaan maankäytölliset valmiudet asumisen ja elinkeinotoiminnan sijoittumiseksi ja kehittymiseksi kunnassa. Kuntatekniikka sisältää liikenneväylät, puistot, osin satamat sekä muut yleiset alueet.

Kaavoitusta on edistetty erityisesti paloaseman kaavamuutoksen ja Aurinkorannan kaavan myötä. Myös yksityispuolen kaavamuutoksia on ollut käsittelyssä. Järvi-Saimaan Palvelut Oy:llä on ollut henkilöstövajetta, jonka vuoksi kaavoituspalveluita on jouduttu järjestelemään uudestaan ja yhtiö ei ole pystynyt tuottamaan palvelua sovitulla tavalla. Yksityisteiden avustusmäärärahaa on korotettu, teiden kunnossapitoon kunnan osalta on panostettu.

Asetetut toiminnalliset sitovat tavoitteet ovat pääosin toteutuneet, lukuun ottamatta siirtynyttä keskeisten puistoalueiden puuston ja pensaiston uusimissuunnittelun käynnistämistä, joka siirtynyt vuodelle 2023 Aurinkorannan kaava-alueen vihersuunnittelun yhteydessä toteutettavaksi.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa teknisen palvelun ostopalveluiden laadun ja saatavuuden varmistamiseen.

3.4. Taloudelliset tavoitteet

Talousarvion mukaan määräraha on valtuuston toimielimelle tehtäväkohtaisesti myöntämä määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuus varojen käyttämiseen. Tuloarvio on valtuuston talousarviossa toimielimelle tehtäväkohtaisesti asettama sitova tulotavoite. Määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia osastotasolla.

Seuraavassa tilikauden tuloslaskelma verrattuna edelliseen vuoteen ja talousarvioon nähden (ulkoisen, sis. vesi- ja viemärlaitoksen):

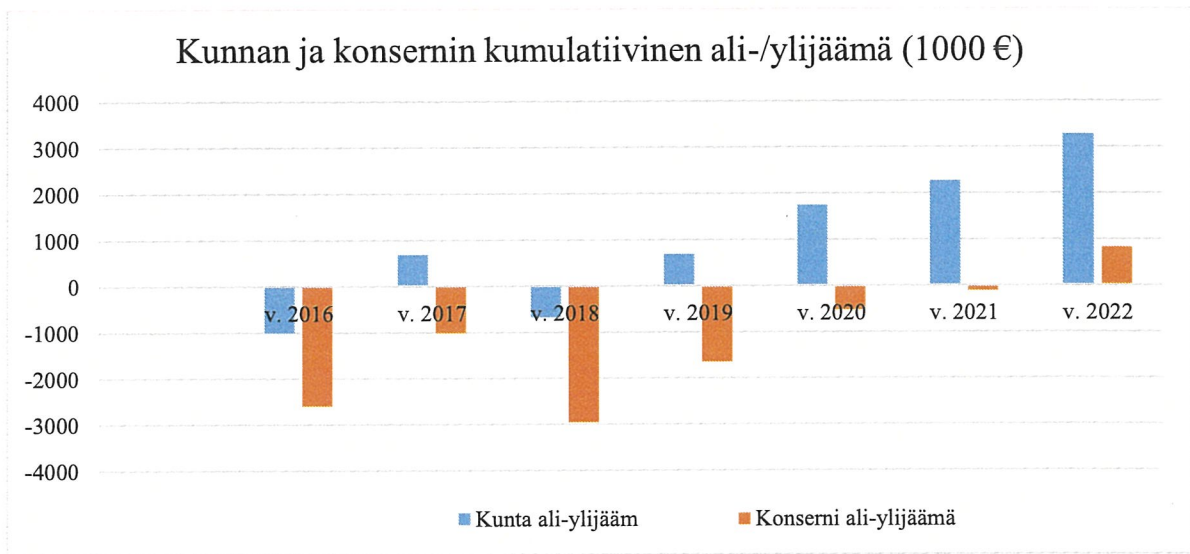
1 000 €	TP 2021	TP 2022	TA 2022	Muutos-%	Toteuma-%
TOIMINTATUOTOT	6 915	4 958	4 135	-28,3 %	119,9 %
TOIMINTAKULUT	-30 685	-28 989	-28 333	-5,5 %	102,3 %
Henkilöstökulut	-7 034	-5 591	-5 553	-20,5 %	100,7 %
Palvelujen ostot	-21 420	-21 432	-21 013	0,1 %	102,0 %
Aineet, tarv. ja tavarat	-496	-618	-495	24,6 %	124,9 %
Avustukset	-830	-779	-791	-6,1 %	98,6 %
Muut toimintakulut	-905	-569	-481	-37,1 %	118,3 %
TOIMINTAKATE	-23 769	-24 031	-24 198	1,1 %	99,3 %
Verotulot	13 170	13 380	12 479	1,6 %	107,2 %
Valtionosuudet	11 902	12 438	12 367	4,5 %	100,6 %
Rahoitustuotot ja -kulut	323	299	195	-7,4 %	153,5 %
VUOSIKATE	1 626	2 085	843	28,2 %	247,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1 103	-1 047	-871	-5,1 %	120,1 %
TILIKAUDEN TULOS	523	1 008	-28	92,7 %	-3 566,9 %
TILIKAUDEN ALI-/YLIJÄÄMÄ	523	1 008	-28	92,7 %	-3 566,9 %

Kokonaisuudessaan tilinpäätös osoittaa talousarviossa noin 0,980 milj. euroa arvioitua parempaa tulosta. Verotuloja kertyi 0,901 milj. euroa arvioitua enemmän ja valtionosuuksia kertyi 0,071 milj. euroa enemmän. Toimintatuottoja kertyi 0,823 milj. euroa arvioitua enemmän. Toimintakuluissa ylitystä kertyi 0,656 milj. euroa. Edellisvuoteen nähden toimintakulut ovat pienentyneet merkittävästi eli 5,5 %. Toimintatuotot romahtivat 28,3 %.

Kunnan käyttötalouden nettomenojen määrä (aleni 6,2) %. Valtionosuuksien määrää nousi 4,5 (laski 6,2) %. Verotulot kasvoivat edellisvuodesta 1,6 (8,3) % ja ylittivät talousarvion 7,2 %. Verotulojen määrää kasvoi kaikissa verolajeissa.

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain. Osuuskuntien liittyminen kunnan vesi- ja viemärlaitokseen ei toteutunut. Liittymisen selvitystyö jatkuu. Selvitystyössä käytettiin asiantuntijaa. Sähköisten palvelujen lisääminen ei toteutunut. Toimintavuosi ei toteutunut taloustavoitteiden osalta suunnitellusti, kun poistot toteutuivat noin 71 000 euroa arvioitua suurempana. Tilikauden ylijäämä oli 27 148 euroa (TA 134 383 euroa).

Kuntalain mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (alijäämän kattamisvelvollisuus). Kunnan taseessa oli vuoden 2022 lopussa ylijäämää 3,272 (2,264) milj. euroa. Kuntakonsernissa ylijäämää on 826 179 euroa.

Kuntalain § 110 mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

3.5. Investoinnit

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankeryhmille (pysyvien vastaavien taseryhmä). Vuoden 2022 investoinnit on pystytty rahoittamaan tulorahoituksella. Investointiosan menot olivat yhteensä 1 388 795 (725 502) euroa kun talousarviossa oli merkitty investointeja 2 968 600 (1 523 400) euroa. Investointimenojen toteutumisaste oli 46,8 (47,5) %.

Investointihankkeiden toteutumisaste jäi alhaiseksi. Suurin toteutumaton hanke oli teknisellä toimialla paloaseman rakentaminen.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa, että investointien toteuma on jäänyt alhaiseksi ja investointivelka on siirtynyt tuleville vuosille. Investointien suunnitteluun ja budjettien realistisuuden suunnitteluvaiheessa tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota.

3.6. Henkilöstö

Henkilöstön kokonaismäärä on alentunut 35:llä edellisvuodesta ja oli 116 (151). Henkilöstökulut ovat alentuneet henkilöstön määrän alentumisen myötä. Edelliseen vuoteen nähden menot pienenevät noin 1,4 milj. euroa. Muutos johtuu pääosin lomahallinnon ja maatalouslomittajien siirtymisestä vuoden 2022 alussa osaksi Mikkelin kaupungin organisaatiota. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunnalla on riittävät vetovoimatekijät osaavan henkilöstön saatavuuden varmistamiseksi. Tarkastuslautakunta esittää huolensa henkilöstön jaksamisesta ja pitää tärkeänä, että kunnalla on riittävät henkilöstöresurssit käytössä.

4. KONSERNI- JA OMISTAJAOHJAUS

Kunnanvaltuusto on vahvistanut kunnan konserniohjeen. Ohje on tullut voimaan 1.1.2020. Konserniohjeessa on määritelty työnjako ja toimivalta konserniohjauksessa. Valtuusto päättää omistajapolitiikasta ja määrittelee omistajapolitiikan merkittävät linjaukset joko erillisillä päätöksillä tai strategian ja talousarvion yhteydessä.

Kiinteistö Oy Rantasalmen Silvan ja Kiinteistö Oy Rantasalmen Teollisuustilojen fuusio on toteutunut 1.1.2022 alkaen. Kiinteistö Oy Silvan tulevaisuudesta tehtiin selvitys, jossa analysoitiin ajankohittaiset vaihtoehdot talous-, vuokra- ja markkinatilanteesta.

Kiinteistö Oy Rantasalmen Vuokrataloton on muutettu kiinteistöosakeyhtiöstä ei-keskinäiseksi kiinteistöosakeyhtiöksi 1.1.2022 alkaen. Yhtiön muuttaminen ei-keskinäiseksi osakeyhtiöksi mahdollistaa yhtiön toimimisen siten, että yhtiö kattaa kulunsa perimillään asuntojen vuokratuloilla ja yhtiölle siirtyy kiinteistön kunnossapitovastuu kokonaisuudessaan. Samalla Kiinteistö Oy Rantasalmen Vuokratalojen vuokraus siirtyy kunnalta yhtiölle.

Toimintakertomuksen mukaan konserniyhtiöiden strategiat tulee saattaa vastaamaan tulevaa kehitystä ja konserniohjetta. Kiinteistöyhtiöiden omaisuutta markkinoidaan ja kehitetään aktiivisesti. Toimitiloja ja asuntoja saneerataan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että talousarviossa tulee määrittellä konsernitason tavoitteet riittävän selkeästi arviointityön toteuttamiseksi.

5. MUUT HAVAINNOT KUNNAN TOIMINNASTA

Yli kaksi vuotta jatkunut koronapandemia on vaikuttanut monella tavoin kunnan toimintoihin ja menoihin ja tuloihin. Verotulojen positiivinen kehitys on tukenut kuntatalouden kehitystä.

Kuntakonserni muodostuu 10 tytäryhtiöstä, osakkuusyhtiöstä ja neljästä kuntayhtymästä. Kunnan talouden kannalta merkittävimmät ovat Koy Rantasalmen Silva, Koy Rantasalmen Vuokratalot, Koy Rantasalmen Teollisuustilat ja Koy Järviluontokeskus. Näiden yhtiöiden osalta kiinteistöjen taseessa olevien arvoja ja kannattavuutta on seurattava tarkasti. Myös suoraan kunnan omistamien kiinteistöjen tasearvojen oikeellisuutta on syytä seurata systemaattisesti.

Uuden päiväkodin hankinta kiinteistöleasingjärjestelyllä, jonka käyttöönotto oli vuoden 2023 puolella on kokemusten mukaan onnistunut. Erityisen positiivista on, että henkilökunta on päässyt osallistumaan ja vaikuttamaan suunnitteluun heti varhaisessa vaiheessa.

Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että kunnan toimintaa on kehitetty aktiivisesti ja kuntalaisten palvelut ovat hyvällä tasolla.

6. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta on toiminut pääosin valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteiden asettamisessa ja tavoitteiden vaikuttavuuden mittaamisessa on edelleen kehitettävää. Sitovien tavoitteiden tulee olla mahdollisimman konkreettisia ja mitattavia ja niiden tulee tukeutua kuntastrategiaan. Samoin toiminnan laajuutta kuvaavia suorite- ja kustannustietoja tulisi olla nykyistä enemmän.

Kuntamarkkinointiin tulee kiinnittää enemmän huomiota niin matkailun ja erilaisten työpaikkojen saannin näkökulmasta. Kunnan yrityksille kiinteistöyhtiöiden kautta vuokraamien tilojen kunto pidettävä asianmukaisena vuokralaisten saatavuuden turvaamiseksi.

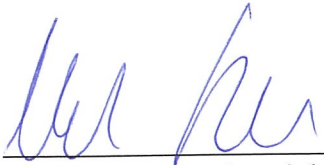
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sisäisen valvonnan kehittämiseen panostetaan edelleen ja sen toimivuutta seurataan säännöllisesti. Toimintakertomuksessa annettava selonteko antaa riittävän kuvan kunnan sisäisen valvonnasta ja riskien hallinnasta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty alkuvuonna 2023.

Kunnan talous vuonna 2022 kehittyi parempaan suuntaan. Kunnan perustaloudessa on tasapainottamisen tarve. Tarkastuslautakunta painottaa tiukan taloudenpidon merkitystä. Haasteita taloudelle aiheuttavat väestömäärän alentuminen, valtionosuuksien kehitykseen liittyvä epävarmuus ja konserniyhtiöiden omaisuuden arvioihin liittyvät arvostusongelmat.

Tarkastuslautakunta kiittää koko kunnan henkilöstöä kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä.

7. ALLEKIRJOITUKSET

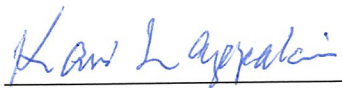
Rantasalmella 26.5.2023

Minja Lääperi, puheenjohtaja

Vili Huupponen, varapuheenjohtaja

Kari Lappalainen, jäsen

~~Johann Tilli, jäsen~~

Lauri Muona
neuvonantajaksi

Pia Vokkolainen, jäsen